

en større region. Men hele bogen må ses som en forfriskende gennemgang af hovedproblemstillingerne. Den gamle diskussion om betydningen af bedre gødskning i de tørre områder får her et fornyet og mere differentieret grundlag. Selv uden dette indslag er bogen værdifuld, anbefalelsesværdig for berørte fagkredse.

Sofus Christiansen

G. Heer & C. Kaarsberg: Brasilien - regnskoven, tørken, industrialiseringen.

Geografforlaget, Brendstrup 1991. 144 s., ill., 26 cm. DKK 167,50.

Bogen er beregnet for elever på gymnasieniveau, men kan så absolut læses af alle interesserede. Den indeholder en grundig indføring i de hovedemner, der er nævnt i titlen, er omhyggeligt gennembearbejdet med tabeller og væsentlige illustrationer osv. uden at den 'lugter for meget af pædagogik'. Denne risiko er undgået ved, at det er væsentlige ting, der behandles, så væsentlige, at de ofte har en vis 'modelkarakter'. Men det hænger også sammen med, at forfatterne tydeligvis er engagerede. Det er selvfølgelig muligt at finde steder, hvor redaktionelle forbedringer kunne være foretaget: fx s. 22, hvor årsagerne til den brasilianske krise gennemgås (mon ikke olieprisernes raketstigning betød mere end den maskinimport, som nødvendiggjordes af, at man havde nået kapacitetsgrænsen?). På samme måde er det måske lidt upræcist i fig. 1.1. at skildre Tordesillas-opdelingen af Sydamerika som sket 'ved en linie trukket fra pol til pol gennem Sydamerika' - opklaringen kommer heldigvis i fig. 1.3. Disse små eksempler er undtagelser, der viser bogens generelt meget omhyggelige tilrettelæggelse. Det er vigtigere at bemærke, at den er direkte tilgængelig for de videbegærlige uden specielle forudsætninger og uden beskyttelsesbriller mod indoktrinering. Det er med glæde, man ser en gedigen lærebog som denne, der kan vise lidt om, hvad geografitimer kan bruges til. Helst skulle der være lidt flere af dem!

Sofus Christiansen

N.I. Vavilov: Origin and geography of cultivated plants.

Cambridge University Press, Cambridge 1992. XXXI, 498 s., ill., 24 cm. GBP 75,-. Forlaget har fået den gode idé at udgive N.I. Vavilov's klassiske arbejde på et

vestligt sprog. Selv om Vavilov's indsats til opklaring af de dyrkede planters oprindelse ligger i perioden før 2. Verdenskrig, er det så vidt vides første gang, hans originale arbejder kan læses på et vestligt sprog. Det er interessant læsning, der bydes på. Der skildres en klar hypotese, der via omfattende feltstudier omsættes til en klar teori om 'gen-centrene' for de forskellige grupper af dyrkede planter. Disse resultater er egl. velkendte, men alligevel er det en fornøjelse at læse den lidt tunge, men logiske og sobre fremstilling. Trist at tænke på forfatterens tragiske skæbne på denne baggrund!

Sofus Christiansen

Field crop ecosystems. Ed. by C.J. Pearson. - (Ecosystems of the World; 18).

Elsevier, Amsterdam 1992. XIII, 576 s., ill. 27 cm. USD 207,50.

Bogen er et dristigt forsøg på at skaffe et overblik over Jordens mange 'afgrødesystemer'. Nævnte begreb varierer lidt gennem bogen fra 'en enkeltafgrødes økologiske forhold under dyrkning' til noget, der mere svarer til det mere tilvante 'landbrugssystem'; eftersom 47 forfattere har bidraget til bogen, er en vis variation naturlig. De fire første kapitler er af introduktiv karakter. Der opstilles et begrebsapparat, der redegøres for systembeskrivelse og -karakter, og de begrænsende klimaforhold gennemgås. Gennemgangen slutter med opstilling af en klimaklassifikation, der er baseret på en modellering af potentiel produktivitet (ved modellen GROWEST) med 34 klasser. Klassifikationen har betydelig interesse, men dens brugbarhed mindskes en del af, at der ikke er anvendt en opdeling i vækstsæsoner - hvilket forfatterne f.ø. vil prøve at råde bod på senere. Et afsnit om virkning og kontrol af skadedyr og -planter afslutter den generelle del. De følgende 17 kapitler handler alle om forskellige afgrødesystemer, landbrugssystemer eller regionale dyrkningssystemer. Ét kapitel er fx om bomuldsdyrkningssystemer, et andet om blandede 'rod'-afgrødesystemer i Karibien, og et tredje om mediterrane systemer. Alle er de søgt sammenholdt af en nogenlunde konstant disposition, men variationen er betydelig, bortset fra, at de alle hver for sig bringer en ganske massiv samling af emneoplysning. Det er svært at fremhæve det ene kapitel for det andet,

men 'Field Crop Systems in North-Western Europe' (kap. 15) må bemærkes, fordi dets beskrivelser har vundet i klarhed ved at være baseret på en parallelisering med resultater opnået ved anvendelse af WOFOST-modellen, der synes at give pæne resultater. Bogen afsluttes med et syntetiserende kapitel om modelanvendelse, specielt forventet fremtidig udvikling. - Bogen er inspirerende, men dyr. Den kan ved sin form minde om en velredigeret symposiumberetning, selv om disse normalt ikke nær når bogens niveau. Der er næppe tvivl om, at den vil inspirere med sit 'biotekniske' approach, og idéerne i den vil kunne resultere i ny forståelse af fungerende systemer og baggrund for konstruktion af nye.

Sofus Christiansen

Supplerende bemærkning: Den på mange punkter udmærkede bog er skæmmet af for mange i sidste-øjeblik fejl. Inderpermen viser et kort over jordens dyrkede områder - sjusket. NØ Brasilien omfatter et "højland med dyrkning i beskyttede dale" (a la Tibet); Danmark, Sri Lanka, Taiwan er "klimatisk uegnede til dyrkning", ligesom Rusland N for Moskva og fx NØ Algerie og hele Tunisia. Redaktøren selv viser en serie gnidrede kort over vigtige afgrøders udbredelse med mange særprægede forhold: Belgien er tre gange større end Nederlandene; ingen majs i Portugal, hvor majs er vigtigste afgrøde, men derimod på selv den tørreste steppe i Spanien; ris på Sicilien, ikke på Po-sletten - i praksis er det omvendt; ris er markeret i Estonia og på hele Vancouver Island; etc. Selv i den anvendte målestok kan det gøres acceptabelt. Bogen er kostbar, forlag anerkendt, redaktør velanskrevet - at man vil være det bekendt, det skæmmes troværdigheden.

Henning Mørch

Peter Milan Petersen & Peter Vestergaard: Basisbog i vegetationsøkologi.

Gad, København 1993. 153 s., ill., 23 cm, pris ikke oplyst.

Geografer, der arbejder med økologiske problemstillinger, har et behov for ajourført viden på det vækstøkologiske område. Dette behov er blevet forstærket efter, at Stålfålt's kendte bog om emnet er blevet uopdrivelig og noget alderstegen. En ny, dansk, bog må derfor mødes med interesse. Heldigvis skuffer den foreliggende ikke, skønt den er ret beskedet af omfang. Indholdet falder i fire dele: en introduk-

tion, en gennemgang af vækstfaktorer, en vejledning til vegetationsbeskrivelse og endelig - det mest omfattende - en oversigt over dansk vegetation med en kort 'landskabshistorie' (læs: vegetationsudvikling). Der er ingen grund til en nærmere kommentering af indholdet: man bør læse selv. Men det må dog bemærkes, at man i kort form får en fin indledning til moderne, kvantitativ vegetationsbeskrivelse, der leder til et mere nuanceret syn end det traditionelle på dansk vegetation, bl.a. ved at lægge vægt på og anvende coenoklin-begrebet (om den kontinuerte variation). Bogen skaber et behov for en dybere teoretisk diskussion om plantesamfund og om vegetationsudvikling (climax-teorien fx), men det er sikkert ikke forfatterne ukært. Bortset derfra opfylder den på det smukkeste sin funktion som basisbog. Det er en vigtig bog at få læst, og læsningen er lettet ved en klar, kortfattet fremstilling.

Sofus Christiansen

Susan Mayhew & Anne Penny: The concise Oxford dictionary of geography.

Oxford University Press, Oxford 1992. 247 s., ill., 20 cm, paperback GBP 4.99.

Dette er på mange måder en ganske nyttig lille, billig geografisk ordbog. Den omfatter over 5000 opslag, så meget er med, og mange kan sikkert have nogen nytte af bogen. Dog er der andre geografiske paperback ordbøger på markedet, som er bedre. Det må være vanskeligt at lave en ny, der ikke får karakter af repetition. Denne er som titlen meddeler koncis, men efter min smag lige koncis nok; lidt uvenligt kunne man supplere med inkonsistent og for overfladisk. Omfanget af de enkelte forklaringer varierer meget; begreber på samme niveau gives som ordforklaring suppleret med en nøgtern uddybning eller lidt beskrivende småpludder - uden at princippet fremgår (jf fertility, mortality, migration). Artiklerne strækker sig fra ren ordforklaring på 2 linier til 3/4 spalte, uden at princip for omfang er indlysende; valg og udelukkelse i opslagsord er ikke indlysende. De knubbede ord kan belyses med nogle eksempler. Der er 5 opslag med agricultural (density, geography, location theory, revolution, system), men der er andre sammensætninger, der kunne komme på tale. Agriculture som sådan, cultivation og farming, der ikke er så ligetil defineret, som man kunne tro, er ikke medtaget, men

manufacturing industry er. Flora defineres som 'plant life' - det er det hele; vegetation er ikke taget med. Aritmetisk gennemsnit er medtaget, mens geometrisk gennemsnit ikke defineres samtidigt med, at et specialiseringsindex baseret på geometrisk gennemsnit meddeles med formel. O.s.v.

Henning Mørch

D. Henze: Enzyklopädie der Entdecker und Erforscher der Erde. - Lieferung 15: Moskwitin-Osborn.

Akademische Druck - u. Verlagsanstalt, Graz 1992. S. 543-670, 28 cm. ATS 650,-. Typografisk er værket meget nøgternt. Ikke ét portræt eller andet billede, ikke et kort, men ellers må man fornøje sig med teksten. Egen navle er pompøst motiv afspejlet i, at tyske Nachtigal, der berejste Afrika i midten af 1800-tallet, (fortjenesterne ufortalte) er topscorer med 24,5 spalter plus 4 sp. litteraturhenvisninger. Det er vel også derfor nogle mindre rejseånder er kommet med som fx Niemann, om hvem det blot oplyses, "at denne 1881-82 berejste Karien & Lykien med Benndorf (se denne)", det er jo noget, som er rart at vide. På den anden side er også norske P.W. Nilssen med, han som "21. juli 1881 omsejlede Viktoria øen, som dagen før blev opdaget af også norske J. Nielsen (s.d)". De fleste er relativt nye, dog ældst er kretenseren Nearch 4. årh. f.v.t. med 6 sp. Langt de fleste er vesterlændinge, men brahmanen Nain Singh, der rejste i bl.a. Himalaya med forskellige vesterlændinge i 1880'erne, får en ganske pæn behandling (9 sp). I nordisk sammenhæng er medtaget fx Jens Munk (1 sp), Nansen (19), L. Norden (1), A.E. Nordenskiöld (12). Som helhed er litteratur- & kildehenvisningerne meget grundige.

Henning Mørch

T. Unwin: Wine and the vine - an historical geography of viticulture and the wine trade. Routledge, London 1991. XVI, 409 s., ill. 24 cm. GBP 40.-.

Et godt og grundigt værk om et emne, der givet vil appellere til mange uden for en snæver fagkreds. Forfatteren er alt andet end upåvirket af strukturalismen og er meget optaget af symboler og ideologier, der er knyttet til emnet. Der er måske nok så meget tale om vinens kultur- eller økonomiske historie, og som sådan er den interessant og velskrevet. Men der er grænser

for, hvor snerpet man skal være, og vindyrkningens spredning og vinhandelens udvikling bliver grundigt behandlet. Måske skulle man anbefale at læse det første kapitel og konklusionen inden resten af bogen for bedre at holde styr på den utrolige mængde stof, der er i bogen. Skønt der dog er ca 1 for hver 10. side, virker det, som om der er for få illustrationer. Dette skyldes, at halvdelen, der er fotografiske gengivelser i sorthvid af kunstværker, landskaber og scenerier af produktion, næsten alle er af så ringe kvalitet - typografisk eller informationsmæssigt, at de må overses eller virker som urenheder. Det er simpelthen for ringe, når man har fundet bogen værdig til 'hardcover' og i øvrigt tænker på, hvad den typografiske branche ellers kunne formå til prisen. Det kan være eksemplaret, men det først tilsendte måtte direkte erstattes. De øvrige illustrationer - mest kort - er fine. Bibliografien på mere end 600 titler vil være til stor gavn for mange, der kunne tænke sig at studere det spændende emne yderligere.

Henning Mørch

Bibliographia Cartographia. Lothar Zögner (ed.). Vol. 17 & 18.

K.G.Saur Verlag, München 1991 & 1992. XVIII, 336 s. & XIII, 360 s., 21 cm, DEM 148,- & 148,-.

Her er tale om 2 numre af et meget nyttigt hjælpemiddel for såvel den seriøse kartograf som for den, der enten er regionalt interesseret eller tematisk ønsker referencer om kartografisk litteratur. Det må være hundesvært at sætte den rigtige grænse for det, der tages med; redaktionen må her lide på en hær af indberettere, og det kan godt se ud til, at principper og niveauer er noget forskellige. Mange lande er ikke repræsenteret med lokal indberetter og de fleste lande (Danmark eller USA) kun med en enkelt. Det ses også, at den eksplosive udvikling indenfor GIS begynder af indvirke på indberetningerne. De omfattende indberetninger kunne måske lede til tanken, at publikationen kunne deles op i specialiserede rækker; ligesom en tilgængelighed på mere nymodens medier klart må ligge for, men det fremgår ikke, at det er tilfældet eller overvejes. I alle tilfælde er det rart at have disse bibliografier ved hånden på et centralt bibliotek.

Henning Mørch